

N O T A T K A

z posiedzenia Komisji Środowiska

Data posiedzenia: 6 listopada 2013 r.

Nr posiedzenia: 61

Posiedzeniu przewodniczył: przewodnicząca komisji senator Jadwiga Rotnicka.

- Porządek posiedzenia:**
1. Skutki prac hydrotechnicznych wykonanych na rzekach polskich – prezentacja raportu Światowego Funduszu na rzecz Przyrody (World Wide Found for Nature).
 2. Ocena sytuacji i propozycje rozwiązania problemów związanych z pracami utrzymaniowymi na rzekach polskich.

- W posiedzeniu uczestniczyli: – senatorowie członkowie komisji: Stanisław Gorczyca, Stanisław Hodorowicz, Andrzej Kobiak, Bogdan Pęk, Zdzisław Pupa, Marian Poślednik, Jadwiga Rotnicka, Alicja Zajac,
- goście (m.in.):
 - Ministerstwo Środowiska:
 - naczelnik Wydziału Prawno-Organizacyjnego w Departamencie Zasobów Wodnych Andrzej Kulon,
 - Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi:
 - dyrektor Departamentu Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich Kazimierz Porębski,
 - główny specjalista w Departamencie Rybołówstwa Igor Wawrzyniak,
 - Najwyższa Izba Kontroli:
 - zastępca dyrektora Departamentu Środowiska Teresa Warchałowska,
 - Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej:
 - naczelnik Wydziału Majątku Skarbu Państwa w Departamencie Planowania i Zasobów Wodnych Tomasz Kiedryński,
 - pełniący obowiązki zastępcy dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu Janusz Wiśniewski,
 - Wielkopolski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Poznaniu:
 - zastępca dyrektora Cezary Sieniecki,
 - Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Warszawie:
 - dyrektor Robert Kęsy,
 - Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Lublinie:
 - dyrektor Stanisław Jakimiuk,
 - Zachodniopomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Szczecinie:
 - zastępca dyrektora Mieszko Kowalczyk,
 - Kujawsko-Pomorski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

- we Włocławku:
- zastępca dyrektora Marian Wilmanowicz,
 - Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku:
 - zastępca dyrektora Zbigniew Brenda,
 - Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego:
 - członek zarządu województwa Tomasz Bugajski,
 - Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego:
 - członek zarządu województwa Sławomir Kopyś,
 - starszy specjalista w Departamencie Współpracy Regionalnej i Rozwoju Gospodarczego Żaneta Marciniak,
 - Państwowa Rada Ochrony Przyrody:
 - przewodniczący Komisji ds. Sieci Natura 2000 Przemysław Chylarecki,
 - Instytut Rybactwa Śródlądowego:
 - dr hab. inż. Piotr Parasiewicz,
 - Fundacja WWF Polska (World Wide Found for Nature):
 - ekspert dr Przemysław Nawrocki,
 - ekspert Jerzy Iwanicki,
 - ekspert Janusz Żelaziński,
 - Michał Cebula,
 - Uniwersytet Warszawski:
 - dr Ewa Jabłońska,
 - dr Wiktor Kotowski,
 - Politechnika Warszawska:
 - prof. dr hab. Janusz Kindler,
 - Krajowa Sekcja Pracowników Gospodarki Wodnej NSZZ Solidarność:
 - wiceprzewodnicząca Maria Porada,
 - Sejm RP:
 - poseł Jerzy Materna.

Przebieg posiedzenia:

Ad 1 i 2. Przedstawiciel WWF Polska dr Przemysław Nawrocki zaprezentował wyniki raportu „Inwentaryzacja oraz ocena skutków przyrodniczych ingerujących w hydromorfologię rzek prac «utrzymaniowych» wykonanych na ciekach województw łódzkiego, podkarpackiego, podlaskiego, małopolskiego, mazowieckiego, opolskiego, świętokrzyskiego, warmińsko-mazurskiego, wielkopolskiego, zachodniopomorskiego w latach 2010–2012”. Podkreślił między innymi, że obecny stan gospodarki wodnej w naszym kraju w zakresie osiągnięcia celów środowiskowych należy uznać za bardzo zły, wręcz alarmujący. Nieznajomość, niezrozumienie i brak akceptacji środowiskowego prawodawstwa unijnego w zakresie gospodarki wodnej są powszechne i obejmują wszystkie najważniejsze sfery, począwszy od krajowego prawodawstwa i strategicznych dokumentów, po codzienną praktykę realizacji przedsięwzięć hydrotechnicznych. Obecny stan gospodarowania wodami w Polsce powoduje narastające negatywne skutki i zagrożenia nie tylko dla ekosystemów wodnych i zależnych od wód, ale również dla ludności i gospodarki.

Dane w raporcie dotyczą 10 województw i wskazują, że na terenie tych województw prace utrzymaniowe, polegające na pogłębieniu (odmuleniu) rzek, były prowadzone na co najmniej 9 919 km bieżących rzek i innych cieków. Ekstrapolując informacje z tych 10 województw na pozostałe 6 województw, których nie poddano analizie, można oszacować,

że w całej Polsce w latach 2010–2013 pogłębiono (odmulono) małe rzeki o łącznej długości około 15 000 km.

Tak zwane prace utrzymaniowe są nieprecyzyjnie zdefiniowane w prawie wodnym. Powodują one między innymi degradację hydromorfologii i ekosystemu rzek i są wykorzystywane do regulacji rzek bez decyzji środowiskowej.

Wyniki raportu wskazują na to, iż Polska, będąc od prawie dziewięciu lat krajem członkowskim Unii Europejskiej:

- nie dokonała dotychczas prawidłowej transpozycji Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW), nie są bowiem zapewnione skuteczność dyrektywy i dążenie do realizacji celów środowiskowych w codziennej praktyce „utrzymywania wód”;
- nie wywiązuje się z wynikającego z zapisów Ramowej Dyrektywy Wodnej obowiązku dokonywania przeglądu wpływu działalności człowieka na stan wód;
- nie ogranicza zagrożenia, a wręcz przeciwnie, zwiększa je, eutrofizacją wód przez azotany uwalniane z przesuszonych, murszejących gleb torfowych w związku z gospodarką rolną i wykonywanym na jej rzecz „odmulaniem” i pogłębianiem rzek i rowów, co stanowi zagrożenie osiągnięcia celów dyrektywy azotanowej;
- realizuje na szeroką skalę destruktywne dla ekosystemów rzecznych przedsięwzięcia hydrotechniczne pozbawione przekonującego uzasadnienia ekonomicznego i merytorycznego oraz w licznych przypadkach naruszające obowiązek uprzedniej odpowiedniej oceny oddziaływania na środowisko, wynikający z dyrektywy EIA bądź z dyrektywy siedliskowej;
- realizuje w masowej skali działania mogące negatywnie wpływać na stan ochrony krajowych populacji niektórych gatunków objętych załącznikami IV i V dyrektywy siedliskowej (skójką gruboskorupowa, trzepla zielona, czerwończyk nieparek, modraszka, żaba śmieszka, żaba trawna, minóg strumieniowy), a także powodować, że siedliska niektórych gatunków ptaków nie są utrzymywane zgodnie z potrzebami ekologicznymi ptaków zarówno na obszarach Natura 2000, jak i poza nimi;
- wydatkuje środki publiczne, w tym środki z budżetu UE, w sposób niegospodarny i sprzeczny ze środowiskową polityką Unii Europejskiej oraz z racją stanu Polski.

Ekspert WWF Polska dr Janusz Żelaziński przedstawił wpływ niewłaściwej regulacji rzek między innymi na zwiększenie zagrożenia powodziowego. Przytoczył przykład regulacji Renu, w wyniku której doszło do znacznego zwiększenia ryzyka powodziowego; obecnie próbuje się przywracać naturalny stan tej rzeki.

Ekspert WWF Polska Jerzy Iwanicki przedstawił prezentację na temat konsekwencji polityki „utrzymaniowej” polegającej w większości na pogłębianiu i odmulaniu rzek. Przypomniał też stanowisko Komisji Środowiska z dnia 10 lipca bieżącego roku, w którym zawarto między innymi postulat zmiany polityki w zakresie gospodarki wodnej i wprowadzenia systemu zarządzania zasobami wody w oparciu o strukturę zlewniową sieci rzek. Jerzy Iwanicki w swoim wystąpieniu podkreślił, że dobry stan ekologiczny rzek i jezior to stworzenie bezpiecznych warunków kąpieli i rekreacji oraz rybołówstwa, to niższe koszty uzdatniania wody dla gospodarstw domowych, to niższe koszty wytwarzania w przemyśle i szansa na zdrowszą żywność. Unowocześnienie systemu walki ze stanami nadzwyczajnymi (powódź, susza) to także zmniejszenie strat o kilka miliardów złotych rocznie. Przypomniał, że do roku 2006 miały być opracowane standardy ekologiczne wód powierzchniowych, podziemnych i przybrzeżnych, co miało stanowić punkt wyjścia do opracowania planów. Stan dzisiejszy jest taki, że opracowano te standardy, ale nie są one jeszcze zatwierdzone. Oznacza to, że bez standardów jakości wód i środowisk związanych z wodą wszelkie plany są fikcją i rzeki są bezkarnie niszczone.

W dyskusji między innymi naczelnik Wydziału Prawno-Organizacyjnego w Departamencie Zasobów Wodnych w Ministerstwie Środowiska Andrzej Kulon przedstawił działania ministerstwa w zakresie gospodarki wodnej. Przygotowana przez Ministerstwo Środowiska nowelizacja ustawy – Prawo wodne zawiera katalog prac utrzymaniowych, który jest zamknięty, i zakres tych prac jest opracowywany przez

regionalne zarządy gospodarki wodnej. Andrzej Kulon stwierdził, że większość postulowanych między innymi przez WWF Polska zmian w prawie wodnym jest uwzględniona we wspomnianej nowelizacji.

Senator Bogdan Pęk zaproponował, aby Najwyższa Izba Kontroli w trybie pilnym zbadała wydawanie środków na prace utrzymaniowe prowadzone na rzekach. Zdaniem senatora Komisja Środowiska powinna zająć w tej sprawie stanowisko i przesłać je do Ministerstwa Środowiska oraz Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Senator podkreślił również, że ogromne środki wydawane są na redukcję CO₂, a nie ma pieniędzy na gospodarkę wodną.

W dalszej części dyskusji głos zabierali między innymi przedstawiciele regionalnych zarządów gospodarki wodnej, regionalnych zarządów melioracji i urządzeń wodnych oraz samorządów wojewódzkich, którzy przedstawiali swoje działania w gospodarce wodnej, podkreślając, że mają one przede wszystkim pożądany wpływ na poprawę bezpieczeństwa przeciwpowodziowego.

Na zakończenie obrad przewodnicząca Jadwiga Rotnicka podziękowała prelegentom i gościom za udział w posiedzeniu i poinformowała, że komisja przygotowuje stanowisko w omawianej sprawie i przekaże je odpowiednim instytucjom rządowym.